

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента

доктора педагогічних наук, професора,

професора кафедри графічного дизайну Київського національного університету

технологій та дизайну **Єжової Ольги Володимирівни**

на дисертацію **Мамченко Яни Олександрівни** на тему

«Дизайн військового одягу для льотчиків: еволюція, типології, проєктні практики»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 022 Дизайн

I. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертація Мамченко Я.О. присвячена надзвичайно актуальній темі — комплексному дослідженню дизайну військового одягу для льотчиків як естетико-ергономічного об'єкта у контексті його еволюції, типологізації та сучасних проєктних практик. В умовах сучасних воєнних викликів для України питання переоснащення і оновлення військової авіації та відповідного речового забезпечення набуває особливої ваги. Недосконалість існуючих виробів, відсутність гармонізації форми, айдентики та єдиного візуального образу робить це дослідження своєчасним і важливим для розвитку вітчизняного дизайн-напрямку у військовій сфері.

II. СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ І ДОСТОВІРНОСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ

Ознайомлення зі змістом дисертації свідчить про високий рівень обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій. Авторка застосувала міждисциплінарний підхід, комплексно використала історико-логічний, типологічний, структурно-аналітичний та порівняльний аналіз, систематизувала значну джерельну базу, вперше структурувала термінологічний апарат.

Достовірність підтверджується впровадженням результатів у навчальний процес, публікаціями у фахових виданнях, а також апробацією матеріалів на наукових заходах.

ІІІ. НАУКОВА НОВИЗНА ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розв'язання поставлених завдань дозволили Мамченко Я.О. отримати ряд нових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення.

Для цього у дисертаційному дослідженні:

Вперше:

- виконано типологізацію структури комплекту військового одягу льотчика, виокремивши його ключові компоненти (конструктивні, функціональні, ергономічні);
- систематизовано художньо-колеристичні рішення, що використовувалися в авіаційному дизайні;
- сформульовано теоретико-методологічний підхід до проектування сучасного захисного комплекту льотчика як дизайн-системи, що інтегрує ергономіку, безпеку та візуальну ідентифікацію.

Удосконалено:

- архетиповий образ військового льотчика як елемент комунікаційної та ідентифікаційної системи, з урахуванням сучасних візуальних трендів.

Набули подальшого розвитку:

- рекомендації щодо вдосконалення дизайну комплекту спорядження для військового льотчика.

ІV. ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Практична значущість дисертації полягає у створенні науково-методичної основи для проектування сучасного ергономічного військового одягу. Результати впроваджені у навчальний процес КНУТД, застосовані у виробничій практиці підприємства ТОВ «Укртекстиль» та можуть бути використані дизайнерами, конструкторами та фахівцями речового забезпечення ЗСУ.

V. ПОВНОТА ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ

Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками, загальних висновків та додатків. Робота має чітку структуру, кожний розділ логічно пов'язаний і обґрунтовує наступний. Висновки розділів коректно формулюють результати, загальні висновки послідовні та обґрунтовані. Текст супроводжується ілюстративним матеріалом, таблицями, схемами та авторськими графічними розробками.

Повний обсяг дисертації становить 390 сторінок. Обсяг основної частини дисертації складає 303 сторінки, включаючи 7 рисунків та 5 таблиць. Додатки подано на 87 сторінках. Список використаних джерел налічує 407 назв.

Положення та висновки дисертаційної роботи Мамченко Я.О. відображено у 26 наукових публікаціях, з них 4 у фахових виданнях України категорії «Б». Результати обговорено на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях і опубліковано в 21 тезах конференцій.

VI. АНАЛІЗ ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Мамченко Я.О. є цілісним та багатогранним дослідженням, присвяченим вивченню дизайну військового одягу для льотчиків у контексті його історичної еволюції, типологічної різноманітності та проєктних практик. У вступі авторка обґрунтувала актуальність теми, визначила проблемне поле, наукові підходи та міждисциплінарні зв'язки дослідження, що базується на поєднанні методології дизайну, матеріалознавства, ергономіки, авіаційної справи та культурології. У вступній частині чітко сформульовано мету, об'єкт і предмет дослідження, наведено хронологічні рамки та окреслено наукову новизну й практичну значущість отриманих результатів.

Перший розділ роботи ґрунтується на глибокому історико-аналітичному огляді становлення військової авіації та формування льотного екіпірування. Авторка детально аналізує історіографію розвитку одягу льотчиків із початку

XX століття, звертаючи увагу на конструктивні й композиційні особливості ключових моделей — від утилітарних костюмів автомобілістів до сучасних високотехнологічних захисних комплектів. Обґрунтовано ключову роль естетико-ергономічних характеристик, що впливають не лише на функціональність, але й на символічну репрезентацію військового образу.

Другий розділ присвячено еволюції військової авіації у міжнародному та українському контекстах, що розглядається як визначальний фактор формування структури і дизайну комплекту одягу льотчика. Авторка пропонує власну уточнену періодизацію розвитку авіаційної техніки та спорядження, що охоплює вісім етапів і дозволяє простежити закономірності розвитку екіпірування відповідно до технологічних інновацій та зміни бойових завдань. Розділ також містить характеристику архетипового образу військового льотчика та символіки Повітряних сил, що посідає чільне місце у візуальній ідентифікації.

У третьому розділі висвітлено авторський теоретико-методологічний підхід до дизайн-розробки сучасного захисного комплекту льотчика, що базується на системному аналізі взаємодії факторів «зовнішнє середовище — військовий льотчик — дизайн захисного комплекту». Значна увага приділена дослідженню композиційно-конструктивного устрою, узгодженості елементів та модульності структури комплекту. Авторка обґрунтовує інформаційну базу композиційно-конструктивних та функціональних елементів виробів захисного комплекту льотчика.

Четвертий розділ містить конкретизовані рекомендації щодо вдосконалення дизайнерських рішень сучасного військового одягу для льотчиків. Авторка пропонує інноваційні підходи до використання смарт-матеріалів, цифрового моделювання та багатоспектральних камуфляжних рішень, акцентує на необхідності гармонізації художнього образу та конструктивної структури комплекту. Узагальнення практичних результатів відображено у створенні інформаційної бази композиційно-конструктивних елементів і художньо-колористичних рішень, що мають прикладне значення для проєктної, виробничої та освітньої діяльності.

Отже, дисертація вирізняється високим рівнем структурної логіки, академічної аргументації та комплексності аналізу, що підтверджує доцільність проведення такого міждисциплінарного дослідження для розвитку теорії та практики дизайну військового одягу в умовах сучасних безпекових викликів.

VII. ДИСКУСІЙНІ МОМЕНТИ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО РОБОТИ

Загалом оцінюючи роботу позитивно, вважаю за необхідне висловити декілька зауважень, що можуть стати підґрунтям для подальшого розвитку дослідження:

1. У роботі добре окреслено типологію колористичних рішень та конструктивних елементів, проте потребує більш детального висвітлення питання адаптації запропонованих рішень до конкретних кліматичних умов та сучасних стандартів безпеки НАТО.

2. У тексті дисертації місцями спостерігаються повтори однакових або близьких за змістом формулювань, що дещо перевантажує виклад і потребує редагування для стислості. Зокрема, на стор. 48 при описі наукової новизни кілька разів повторюється положення про «типологізацію структури комплекту» та «систематизацію художньо-колористичного оформлення», що можна об'єднати в компактніше формулювання.

3. Формулювання наукової новизни потребує стилістичного уточнення, зокрема, твердження про «удосконалення дизайну сучасного захисного військового одягу для льотчиків шляхом еволюційного розвитку військової авіації». Доцільно було б сформулювати цю частину новизни як «удосконалення дизайну ... з урахуванням еволюційного розвитку авіації...».

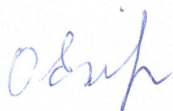
Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Мамченко Я.О. Науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи є високим.

VIII. ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Мамченко Я.О. за темою ««Дизайн військового одягу для льотчиків: еволюція, типології, проєктні практики» є кваліфікованою науковою науковою працею, виконаною особисто здобувачкою у вигляді рукопису. Вона містить нові науково обґрунтовані результати досліджень, які у комплексі вирішують актуальне науково-прикладне завдання щодо вдосконалення дизайну військового одягу для льотчиків.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а здобувачка Мамченко Яна Олександрівна, на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 022 Дизайн.

Офіційний рецензент:
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
графічного дизайну
Київського національного
університету технологій та дизайну

Ольга ЄЖОВА

Підпис Єжова Ольга
засвідчую
Зав. КАНЦ